

Přednáška 10.5. 2019

Pavel Kotlán

1) OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST

- okolnosti v důsledku kterých **trestní odpovědnost vůbec nevznikne**, tj. jednání není vůbec trestným činem
- jedná se o **konflikt chráněných zájmů**, kdy je jeden z nich, prospěšnější, upřednostněn

a) krajní nouze

- odvrácení nebezpečí, které chráněnému zájmu **přímo hrozí**, pokud **nebylo možné jej odvrátit jinak** (*subsidiarita* krajní nouze) a **následek byl méně závažný** než hrozící (*proporcionalita* jednání)
- osoba jednající v krajní nouzi zasahuje proti subjektu/objektu **odlišnému od útočníka**
- může jednat i někdo jiný, než ten, jehož zájmy jsou ohroženy (tzv. *pomoc v krajní nouzi*)
- porucha (stejněho chráněného zájmu) je závažnější než ohrožení (např. podnapilý řidič jede pro lékaře zraněnému)

§ 28 (TZ) Krajní nouze

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací **nebezpečí přímo hrozící** zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) **Nejde** o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí **za daných okolností odvrátit jinak** anebo **způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.**

b) nutná obrana

- odvracení **přímo hrozícího nebo trvajícího útoku (protiprávního jednání)** na chráněný zájem, **není-li zcela zjevně nepřiměřené způsobu útoku** (*proporcionalita* nutné obrany, tj. lze způsobit i škodu větší než hrozící)
- nutná obrana směřuje **proti útočnickovi-fyzické osobě** (de facto nahrazuje zásah orgánu veřejné moci); tj. proti útoku zvířete, které není živým nástrojem, se použijí ustanovení o krajní nouzi
- může jednat i někdo jiný, než ten, jehož zájmy jsou ohroženy (tzv. *pomoc v nutné obraně*)
- problém instalace automatických obranných mechanismů (nelze vyloučit jako nutnou obranu, zvláště při realizaci upozorňovacích a odstrašovacích informací/překážek)
- lze jednat v nutné obraně i s neoprávněně drženou zbraní (ale riziko spáchání trestného činu nedovolené ozbrojování dle § 279 TZ)

§ 29 (TZ) Nutná obrana

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací **přímo hrozící nebo trvající útok** na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) **Nejde** o nutnou obranu, byla-li obrana **zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku**.

c) svolení poškozeného

- svolení osoby, která je nositelem chráněného zájmu, s jeho porušením (souhlas nejpozději s jednáním, při důvodném předpokladu udělení i následný souhlas)
- souhlas se zásahem do zdraví/života jen tehdy, je-li postup *lege artis (medicinae)*

§ 30 (TZ) Svolení poškozeného

(1) Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě **svolení osoby**, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může **bez omezení oprávněně rozhodovat**, jsou činem dotčeny.

(2) Svolení podle odstavce 1 musí být dáno **předem nebo současně s jednáním** osoby páchající čin jinak trestný, dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně; je-li takové svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, **mohl-li důvodně předpokládat**, že osoba uvedená v odstavci 1 **by tento souhlas jinak udělila** vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům.

(3) S výjimkou případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu **v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe**, nelze za svolení podle odstavce 1 považovat souhlas **k ublížení na zdraví nebo usmrcení**.

d) přípustné riziko

- "kvalifikovaná" společensky prospěšná činnost, která (kalkulovaně) porušuje chráněný zájem, **nelze-li výsledku takové činnosti dosáhnout jinak** (subsidiarita přípustného rizika)
- **nejedná se** o přípustné riziko, pokud se jedná o *ohrožení zdraví/života bez souhlasu dotčeného*, nebo s *nepřiměřeným rizikem*, nebo odporující "požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičí dobrým mravům"
- nezaměňovat s podnikatelským rizikem (§ 224/1e) TZ)

§ 31 (TZ) Přípustné riziko

(1) *Trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, **nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak.***

(2) **Nejde** o přípustné riziko, *jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jí byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičí dobrým mravům.*

e) oprávněné použití zbraně

- (oprávněné) použití zbraně **podle jiného právního předpisu**, tj. určitých kategorií osob (vojáci, policisté apod.), nikoliv každého oprávněného držitele zbraně

§ 32 (TZ) Oprávněné použití zbraně

*Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně **v mezích stanovených jiným právním předpisem.***

f) okolnosti neuvedené v trestním zákoníku

- **výkon práva:** vyloučení protiprávnosti orgánů veřejné moci, pokud jim určité jednání umožňují právní předpisy; stejně tak i občanů (viz svépomoc - § 6 OZ, výkon rodičovské odpovědnosti apod.)
- **lékařský zákrok:** zákrok oprávněné osoby *lege artis*
- **splnění (závazného) rozkazu:** je-li rozkaz protiprávní a nadřízený po upozornění trvá na jeho splnění; pokud by splněním rozkazu měla osoba (pravděpodobně) spáchat trestný čin, je trestně odpovědná

2) OKOLNOSTI ZPŮSOBUJÍCÍ ZÁNÍK TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI

- okolnosti, které způsobují zánik trestní odpovědnosti za trestný čin, tj. za skutek, ve vztahu k němuž trestní odpovědnost vznikla

a) účinná lítost

- zánik trestní odpovědnosti je důsledkem (**zpravidla**) **dobrovolného** postoje pachatele, který **zabrání negativnímu následku** trestného činu nebo jej **napraví**

a₁) (obecná) účinná lítost (pachatel-fyzická osoba)

- zánik TO je důsledkem **dobrovolného zabránění škodlivého následku** nebo **jeho napravení**

- týká se pouze trestných činů vyjmenovaných v § 33 TZ, tj. u těch, u kterých je *upřednostněno zamezení/napravení následku před potrestáním pachatele*

§ 33 (TZ) Účinná lítost

*Trestní odpovědnost za trestné činy zaniká, jestliže pachatel **dobrovolně***

*a) **škodlivému následku trestného činu zamezil nebo jej napravil, nebo***

*b) učinil o trestném činu **oznámení v době, kdy škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno**; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.*

a2) (obecná) účinná lítost (pachatel-právnícká osoba)

- zánik TO je rovněž důsledkem **dobrovolného zabránění škodlivého následku nebo jeho napravení**
- formulována širěji než u FO - týká se teoreticky **všech trestných činů s výjimkou uvedených v § 8 odst. 2 TOPOZ**

§ 11 (TOPOZ) Účinná lítost

(1) Trestní odpovědnost právnické osoby zaniká, jestliže dobrovolně **upustila od dalšího protiprávního jednání a**

a) **odstranila nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, anebo škodlivému následku zamezila nebo škodlivý následek napravila, nebo**

b) učinila státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu o trestném činu **oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, mohlo být ještě odstraněno nebo škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno.**

(2) Trestní odpovědnost právnické osoby podle odstavce 1 **však nezaniká, spáchala-li trestný čin pletich v insolvenčním řízení ([§ 226 trestního zákoníku](#)), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle [§ 248 odst. 1 písm. e\) trestního zákoníku](#), zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle [§ 256 odst. 3 nebo 4 trestního zákoníku](#), pletich při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle [§ 257 odst. 1 písm. b\) nebo c\) trestního zákoníku](#), pletich při veřejné dražbě podle [§ 258 odst. 1 písm. b\) nebo c\) trestního zákoníku](#), přijetí úplatku ([§ 331 trestního zákoníku](#)), podplacení ([§ 332 trestního zákoníku](#)) nebo nepřímého úplatkářství ([§ 333 trestního zákoníku](#)).**

a3) zvláštní případy účinné lítosti (§ 197 a § 242 TZ)

- předpokládá se aktivní přístup ke **splnění povinnosti**, avšak **není nutné dobrovolné plnění**
- postačí splnění do vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně, byť i opakovaného
- § 197 vymezuje další podmínku ve formě absence "trvale nepříznivých následků" trestného činu

§ 197 (TZ) Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

*Trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání povinné výživy ([§ 196](#)) zaniká, jestliže trestný čin **neměl trvale nepříznivých následků** a pachatel **svou povinnost dodatečně splnil** dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek.*

§ 242 (TZ) Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

*Trestní odpovědnost za trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby ([§ 241](#)) zaniká, jestliže pachatel **svou povinnost dodatečně splnil** dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek.*

a4) účinná lítost ve vztahu k účasti na organizované zločinecké skupině (§ 362)

- **oznámení, kterým je možné zabránit spáchání jiného trestného činu**

§ 361 (TZ) Účast na organizované zločinecké skupině

(1) Kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činnosti organizované zločinecké skupiny účastní, nebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku.

§ 362 (TZ) Zvláštní ustanovení o účinné lítosti

*Kdo spáchá čin uvedený v [§ 361](#), není trestný, učinil-li o organizované zločinecké skupině **oznámení** státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu **v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z jiného činu organizované zločinecké skupiny, než je uveden v [§ 361](#), mohlo být ještě odstraněno.** Voják může takové oznámení učinit i nadřízenému.*

b) zánik trestní odpovědnosti upuštěním od dokonání přípravy/pokusu trestného činu

- **dobrovolným upuštěním od dokonání přípravy/pokusu v kombinaci buď s odstraněním nebezpečí, nebo oznámením**, v důsledku kterého mohlo být nebezpečí odstraněno
- pachatel však odpovídá za jiný dokonaný trestný čin (např. upustí-li od pokusu vraždy, avšak dokoná již ublížení na zdraví)

§ 20 (TZ) Příprava

(1) *Jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3), zejména v jeho organizování, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, srocení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu, je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu.*

(3) *Trestní odpovědnost za přípravu k zvlášť závažnému zločinu zaniká, jestliže pachatel **dobrovolně upustil od dalšího jednání** směřujícího k spáchání zvlášť závažného zločinu a*
a) **odstranil nebezpečí**, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, nebo
b) učinil o přípravě k zvlášť závažnému zločinu **oznámení v době, kdy nebezpečí**, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, **mohlo být ještě odstraněno**; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

(4) *Je-li na činu zúčastněno více osob, **nebrání zániku trestní odpovědnosti** za přípravu pachatele, který takto jednal, **je-li čin dokonán ostatními pachateli** nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.*

(5) *Ustanovením odstavců 3 a 4 **není dotčena trestní odpovědnost pachatele za jiný dokonaný trestný čin**, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 spáchal.*

c) zánik trestní odpovědnosti upuštěním od účastenství na trestném činu

- dobrovolným upuštěním od dalšího účastenství na trestném činu v kombinaci buď s **odstraněním nebezpečí**, nebo **oznámením**, v důsledku kterého mohlo být nebezpečí odstraněno
- pachatel však odpovídá za jiný dokonaný trestný čin

§ 24 (TZ) Účastník

(1) Účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu je, kdo úmyslně

a) spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor),

b) vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin (návodce), nebo

c) umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu (pomocník).

(3) Trestní odpovědnost účastníka zaniká, jestliže **dobrovolně upustil** od dalšího účastenství na trestném činu a

a) **odstranil nebezpečí**, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství, nebo

b) učinil o účastenství na trestném činu **oznámení v době, kdy nebezpečí**, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství, **mohlo být ještě odstraněno**; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

(4) Je-li na činu zúčastněno více osob, **nebrání zániku trestní odpovědnosti** účastníka, který takto jednal, **je-li čin spáchán ostatními pachateli** nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.

(5) Ustanovení odstavců 3 a 4 **se nevztahuje na trestní odpovědnost účastníka za jiný trestný čin**, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 spáchal.

d) zánik trestní odpovědnosti v důsledku smrti pachatele

- smrt pachatele/prohlášení za mrtvého

- lze analogicky použít při zániku právnické osoby?

§ 11 (TŘ) Nepřípustnost trestního stíhání

(1) Trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno

e) proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého

e) zánik trestní odpovědnosti v důsledku abolice

- v důsledku abolice (ve formě amnestie či milosti) prezidenta republiky

§ 11 (TŘ) Nepřípustnost trestního stíhání

(1) Trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno

a) nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii

f) zánik trestní odpovědnosti promlčením

- v důsledku **uběhnutí promlčecí doby**, která se odvíjí **od výše trestní sazby** za konkrétní trestný čin (v soukromém právu používán výraz *prekluze*); tj. odpadne účel trestu
- § 34 odst. 3 vymezuje situace, kdy se určitá doba do promlčecí doby **nezapočítává** (např. imunita)
- **přerušením** počíná běžet nová promlčecí doba (tj. zahájením trestního stíhání nebo spáchaním trestného činu se stejnou trestní sazbou)
- výjimky z promlčitelnosti viz § 35 TZ (zejména válečné zločiny/zločiny proti lidskosti a určité trestné činy z doby komunismu)

§ 34 Promlčecí doba

(1) Trestní odpovědnost za trestný čin zaniká **uplynutím promlčecí doby**, jež činí

- dvacet let, jde-li o trestný čin, za který trestní zákon dovoluje uložení výjimečného trestu, a trestný čin spáchaný při vypracování nebo při schvalování privatizačního projektu podle jiného právního předpisu,*
- patnáct let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně deset let,*
- deset let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně pět let,*
- pět let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně tři léta,*
- tři léta u ostatních trestných činů.*

3) TRESTNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB

- odvíjí se od zákona č. 418/2011 Sb. (TOPOZ), který je ve vztahu *speciality* k trestnímu zákoníku (i trestnímu řádu)

a) podmínky trestní odpovědnosti

- trestní odpovědnost PO se **netýká státu a ÚSC při výkonu veřejné moci**

§ 6 (TOPOZ) *Vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin*

(1) *Podle tohoto zákona nejsou trestně odpovědné*

a) *Česká republika,*

b) *územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.*

(2) *Majetková účast právnických osob uvedených v odstavci 1 na právnické osobě nevyklučuje trestní odpovědnost takové právnické osoby podle tohoto zákona.*

- **s výjimkou trestných činů vyjmenovaných v § 7 TOPOZ se (teroreticky) týká trestní odpovědnost všech skutkových podstat**

§ 7 (TOPOZ) *Trestné činy*

Trestnými činy se pro účely tohoto zákona rozumí zločiny nebo přečiny uvedené v trestním zákoníku, s výjimkou trestných činů zabití (§ 141 trestního zákoníku), vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 trestního zákoníku), účasti na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku), rvačky (§ 158 trestního zákoníku), soulože mezi příbuznými (§ 188 trestního zákoníku), dvojího manželství (§ 194 trestního zákoníku), opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 trestního zákoníku, vlastizrady (§ 309 trestního zákoníku), zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace (§ 315 trestního zákoníku), spolupráce s nepřítelem (§ 319 trestního zákoníku), válečné zrady (§ 320 trestního zákoníku), služby v cizích ozbrojených silách (§ 321 trestního zákoníku), osvobození vězně (§ 338 trestního zákoníku), násilného překročení státní hranice (§ 339 trestního zákoníku), vzpoury vězňů (§ 344 trestního zákoníku), nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku), opilství (§ 360 trestního zákoníku), proti branné povinnosti uvedených ve zvláštní části hlavě jedenácté trestního zákoníku, vojenských uvedených ve zvláštní části hlavě dvanácté trestního zákoníku a použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411 trestního zákoníku).

- podmínkou **příčitatelnosti** trestného činu fyzické osoby osobě právnické je jednání **v jejím zájmu/v rámci její činnosti**

§ 8 (TOPOZ) Trestní odpovědnost právnické osoby

*(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný **v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti...***

- jednání FO přičitatelné PO realizovala buď **osoba ve vedoucí/řídící funkci** nebo **zaměstnanec při plnění pracovních úkolů**

§ 8 (TOPOZ) *Trestní odpovědnost právnické osoby*

(1) *jednal-li tak*

a) **statutární orgán** nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná **osoba ve vedoucím postavení** v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,

b) **osoba ve vedoucím postavení** v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby **vykonává řídicí nebo kontrolní činnost**, i když není osobou uvedenou v písmenu a),

c) **ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby**, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo

d) **zaměstnanec** nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) **při plnění pracovních úkolů**, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

- **trestní odpovědnost PO a FO je souběžná**, tedy lze stíhat současně PO i FO
- **trestní odpovědnost PO a FO je samostatná**, tedy lze stíhat PO i bez zjištění konkrétního pachatele FO

§ 8 (TOPOZ) Trestní odpovědnost právnické osoby

(3) Trestní odpovědnosti právnické osoby **nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba** jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2.

- dosah trestní odpovědnosti PO je poměrně široký – tj. týká se i odpovědnosti **před vznikem PO, neplatné PO či jednání neodpovědné FO** jednající za PO, a také **právního nástupce PO**

§ 8 (TOPOZ) Trestní odpovědnost právnické osoby

(4) Ustanovení odstavců 1 a 2 se užití i tehdy, jestliže

*a) k jednání uvedenému v odstavcích 1 a 2 došlo **před vznikem právnické osoby,***

*b) právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o **neplatnosti právnické osoby,***

*c) právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je **neplatný nebo neúčinný, nebo***

*d) jednající **fyzická osoba není** za takový trestný čin **trestně odpovědná.***

§ 10 (TOPOZ) Trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby

*(1) Trestní odpovědnost právnické osoby **přechází** na všechny její **právní nástupce.***

b) "vyvinění" z trestní odpovědnosti

- právnická osoba se může odpovědnosti zprostit, učinila-li v oblasti **řídící a kontrolní činnosti „vše, co lze po ní spravedlivě požadovat“**, aby k trestnému činu nedošlo

§ 8 (TOPOZ) Trestní odpovědnost právnické osoby

(5) Právnická osoba se trestní odpovědnosti podle odstavců 1 až 4 **zprostit**, pokud **vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat**, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v odstavci 1 zabránila.

§ 8 (TOPOZ) Trestní odpovědnost právnické osoby

(2) Právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v [§ 7](#), jestliže byl spáchán

b) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo **která po nich lze spravedlivě požadovat**, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.